

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/193/2003

STOSUNEK DO RZĄDU I PREMIERA W PRZEDEDNIU BRUKSELSKIEGO SZCZYTU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Sondaż grudniowy¹ był realizowany w dość szczególnym okresie. Z jednej strony zagęszczała się i tak już od dłuższego czasu niekorzystna atmosfera wokół rządu i tworzącej go koalicji. Tym razem chodziło przede wszystkim o ustawę o grach losowych i sprawy związane z organizacją i funkcjonowaniem opieki zdrowotnej. Z drugiej jednak strony rząd spotykał się z deklaracjami poparcia niemal wszystkich sił politycznych w rokowaniach dotyczących projektu konstytucji europejskiej. Ponadto w przededniu realizacji naszego badania miała miejsce katastrofa śmigłowca z premierem Leszkiem Millerem na pokładzie.

Wszystkie te okoliczności nie spowodowały jednak widocznej zmiany w społecznej percepcji gabinetu Leszka Millera. Stosunek do rządu, wyrażany liczbą badanych deklarujących się jako jego zwolennicy bądź przeciwnicy, był w grudniu taki sam jak w listopadzie - zanotowaliśmy tylko 1-punktowy przyrost zarówno liczby zwolenników (do 18%), jak i przeciwników (do 52%). W ciągu całej minionej dekady urzędujący gabinet miał tylko raz równie słabe poparcie - w sierpniu 2001 roku².

Patrząc na kształtowanie się stosunku do rządu koalicji SLD-UP z perspektywy kończącego się roku, można zauważyć postępowanie swoistej polaryzacji stanowisk. Jest to jednak polaryzacja zdecydowanie niesymetryczna. Liczba badanych wyrażających poparcie dla rządu osiągnęła pewien poziom krytyczny wiosną 2003 roku (nieco poniżej jednej piątej badanych) i od tego czasu niemal się nie zmienia - miesięczne wahania są w granicach 1 punktu. W tym samym czasie wzrosła o 9 punktów liczba przeciwników obecnego gabinetu, przekraczając w ubiegłym miesiącu połowę ogółu ankietowanych. W ostatnich miesiącach zmalała też liczba osób - z około jednej trzeciej do jednej czwartej ogółu - deklarujących obojętny stosunek do rządu.

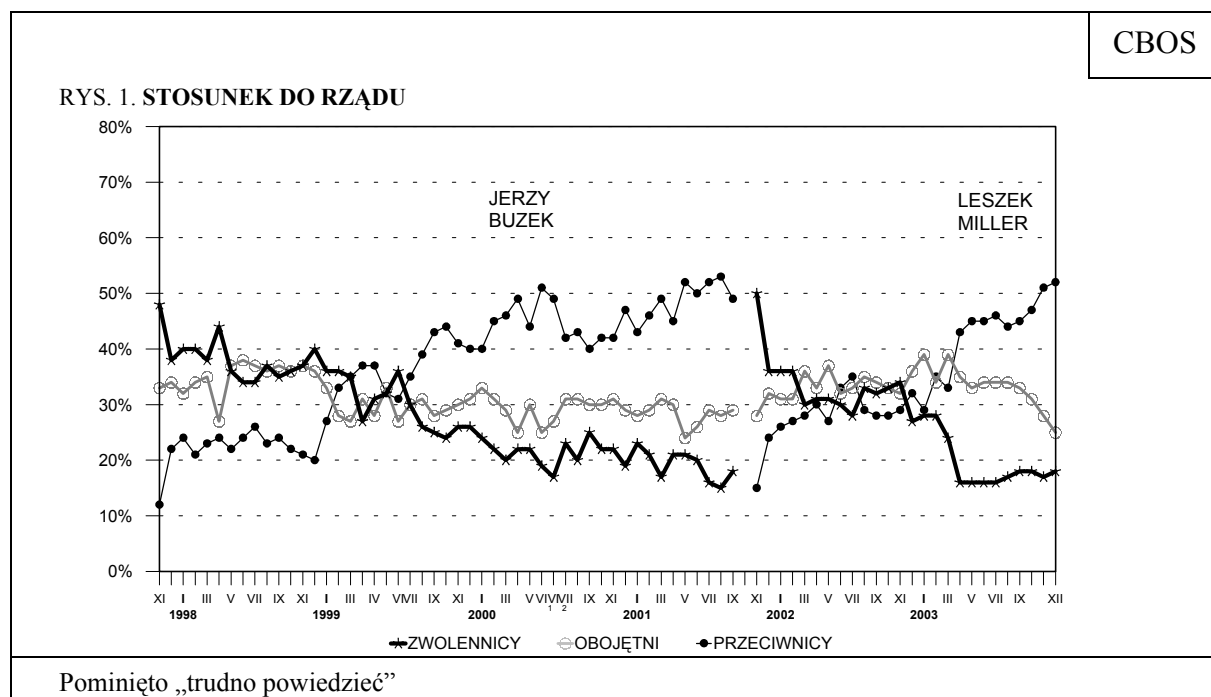
---

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (163) przeprowadzono w dniach 5 - 8 grudnia 2003 roku na liczącej 1000 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² W sierpniu 2001 roku rząd Jerzego Buzka miał 15% zwolenników i 53% przeciwników.

Tabela 1

Stosunek do rządu	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	2002	2003											
	w procentach												
Zwolennicy	27	28	28	24	16	16	16	16	17	18	18	17	18
Przeciwnicy	32	29	35	33	43	45	45	46	44	45	47	51	52
Obojętni	36	39	34	39	35	33	34	34	34	33	31	28	25
Trudno powiedzieć	5	4	4	4	6	5	5	4	5	4	4	4	5

Stopień poparcia dla rządu nie ma w zasadzie wyraźniejszych odniesień do położenia społecznego badanych. Można jedynie wskazać na wielkie miasta, liczące powyżej 500 tys. mieszkańców, jako na miejsca, w których zwolennicy rządu są stosunkowo najmniej liczni, natomiast dwie trzecie stanowią jego przeciwnicy.

Czynnikiem różnicującym są natomiast poglądy polityczne. Wśród osób określających swoje poglądy jako lewicowe odsetki przeciwników i zwolenników obecnego rządu są identyczne (po 39%), natomiast wśród respondentów o poglądach prawicowych zdecydowana większość (75%) uważa się za przeciwników rządu, a tylko co dziewiąty (11%) popiera ekipę Leszka Millera.

W potencjalnych elektoratach jedynie sympatycy SLD w zdecydowanej większości opowiadają się za rządem, choć jednocześnie co piąty zwolennik tej partii jest przeciwnego zdania.

Spośród wyborców partii opozycyjnych tylko postawa elektoratu PSL nie jest jednoznaczna - grupy zwolenników i przeciwników rządu są zbliżone, przy czym tych pierwszych jest nieco więcej. Wśród sympatyków pozostałych partii opozycyjnych wyraźnie dominują przeciwnicy urzędującego gabinetu - stanowią oni blisko dwie trzecie w elektoracie Samoobrony, trzy czwarte w elektoratach PO i PiS oraz ponad cztery piąte w LPR. Przeciwnicy rządu wyraźnie przeważają również wśród badanych o niesprecyzowanych preferencjach partyjnych.

Warto dodać, że także wśród osób niezamierzających brać udziału w ewentualnych wyborach połowa uważa się za przeciwników rządu, a tylko co dziewiąty wyraża swoje poparcie.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	obojętni	przeciwnicy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD	64	8	21	7
PSL*	43	19	39	-
Samoobrona	15	23	62	-
LPR*	6	6	88	-
PiS	12	13	75	-
PO	16	11	73	-
Niezdecydowani	21	24	48	7
Niezamierzający głosować	11	33	50	6

* Dane dotyczące tych partii należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką liczebność ich elektoratów w zbadanej próbie

Stosunek do rządu związany jest z całościową oceną mijającego roku. Przekonanie, że rok 2003 był dla Polski rokiem złym, sprzyja zaliczaniu się do przeciwników rządu. Poparcie dla tego gabinetu wyraża tylko co dziewiąty badany negatywnie oceniający kończący się rok, większość określa się jako jego przeciwnicy. Natomiast wśród osób oceniających ten rok jako dobry dla kraju grupy zwolenników i przeciwników rządu są mniej więcej równoliczne.

Tabela 3

Jaki był rok 2003 dla Polski?*	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	obojętni	przeciwnicy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Dobry**	32	27	35	6
Ani dobry, ani zły	24	26	44	6
Zły***	11	22	65	2
Trudno powiedzieć	16	31	37	16

* Badani oceniali kończący się rok na 7-stopniowej skali od „bardzo dobry” do „bardzo zły”
 Suma ocen „bardzo dobry”, „dobry” i „dość dobry” * Suma ocen „raczej zły”, „zły” i „bardzo zły”

Nieznacznie poprawiły się natomiast oceny działalności rządu. Poprawa ta wyraża się w niewielkim spadku odsetka ocen negatywnych, podczas gdy wzrost ocen pozytywnych nie przekracza poziomu błędu statystycznego. Dotyczy to zarówno ocen całokształtu pracy rządu od momentu jego powstania, jak i ocen prowadzonej przez niego polityki gospodarczej. W obydwu przypadkach grudniowa poprawa zaledwie zniwelowała, i to też nie całkowicie, zanotowany w listopadzie spadek ocen.

Tabela 4

Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	2002	2003												
w procentach														
Dobrze	24	32	26	24	12	14	15	14	16	14	14	13	14	
Źle	56	47	54	61	71	70	69	75	70	73	72	77	73	
Trudno powiedzieć	20	21	20	15	16	16	16	11	14	13	14	10	13	

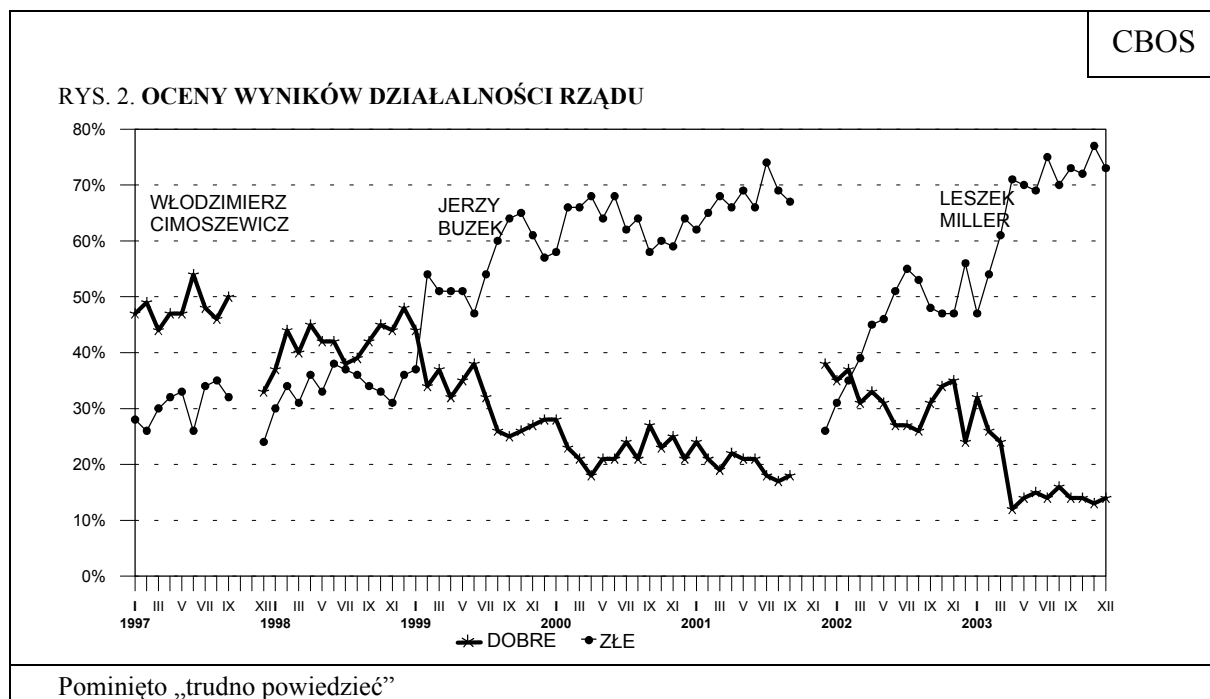
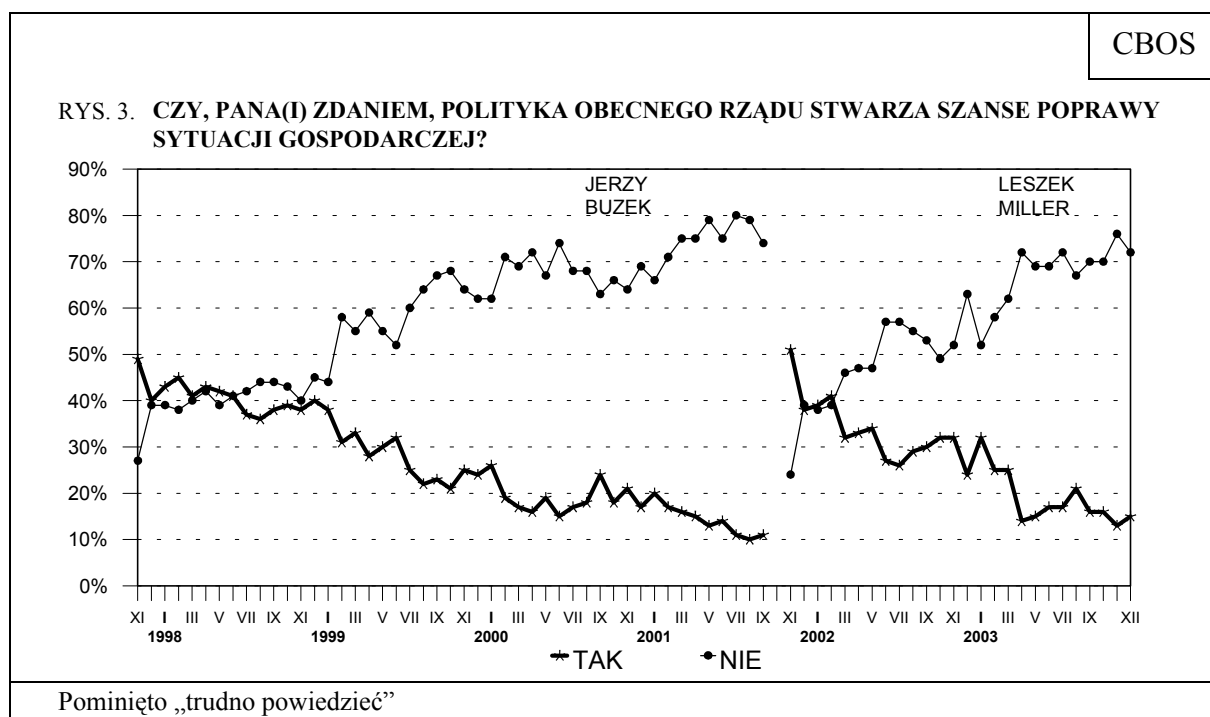

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	2003												
	w procentach												
Tak	24	32	25	25	14	15	17	17	21	16	16	13	15
Nie	63	52	58	62	72	69	69	72	67	70	70	76	72
Trudno powiedzieć	14	16	17	13	14	16	14	11	13	14	14	11	13

Krytycyzm wobec dokonań rządu dominuje we wszystkich wyróżnianych przez nas grupach społecznych i kategoriach demograficznych. Także lewicowe poglądy polityczne w stosunkowo niewielkim stopniu wpływają na złagodzenie negatywnych ocen lewicowego rządu. W większym stopniu oddziałują tu opcje partyjne - zwolennicy SLD najczęściej są dobrego zdania o działalności rządu Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy.

W elektoratach partii opozycyjnych najbardziej krytyczni są potencjalni wyborcy PiS, a stosunkowo najmniej - PSL.

Tabela 6

Potencjalne elektoraty	Oceny wyników działalności rządu		
	dobrze	złe	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	53	29	18
PSL*	21	64	15
Samoobrona	11	86	3
PO	11	85	4
PiS	9	91	-
LPR*	17	75	8
Niezdecydowani	12	72	16
Niezamierzający głosować	8	76	16

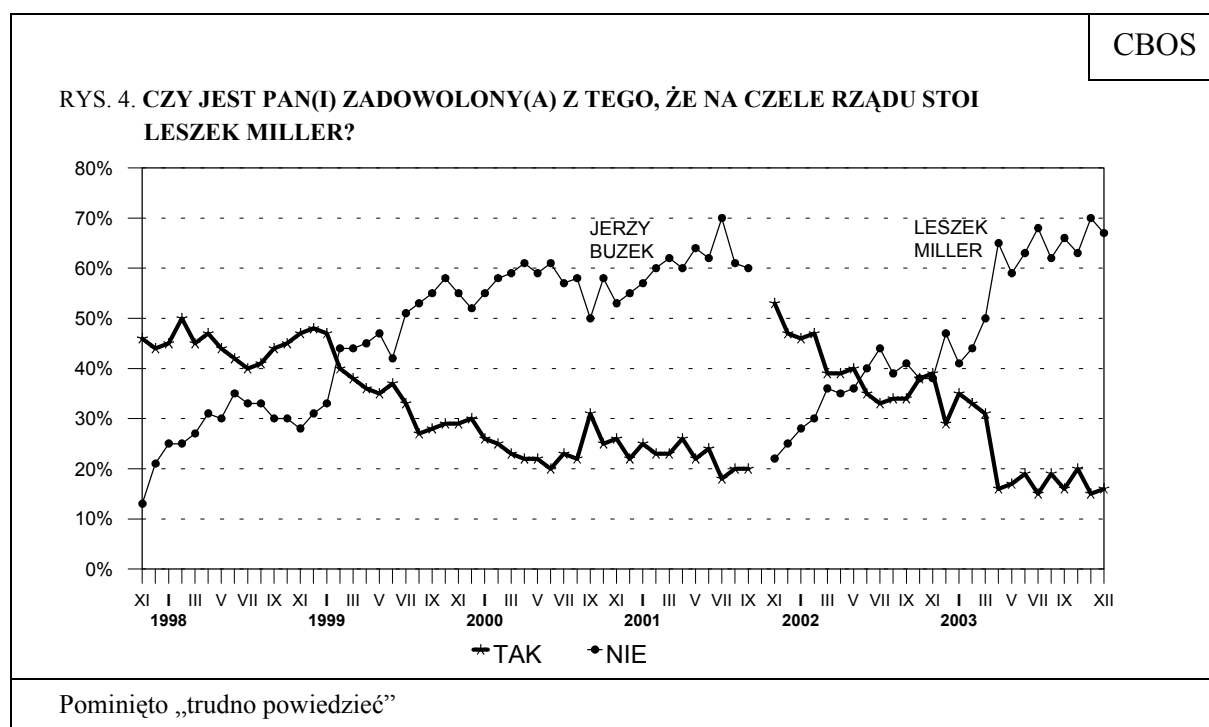
* Dane dotyczące tych partii należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką liczebność ich elektoratów w zbadanej próbie

AKCEPTACJA PREMIERA

W grudniu nieco zmalała liczba respondentów niezadowolonych z osoby premiera, ale spadek ten nie zniwelował pogorszenia się jego notowań sprzed miesiąca. Leszek Miller jest nadal najmniej akceptowanym premierem od dziesięciu lat, odkąd zadajemy badanym porównywalne pytanie.

Tabela 7

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	2002	2003											
w procentach													
Tak	29	35	33	31	16	17	19	15	19	16	20	15	16
Nie	47	41	44	50	65	59	63	68	62	66	63	70	67
Trudno powiedzieć	24	24	23	19	19	24	18	17	19	18	17	15	17

Zadowolenie z Leszka Millera jako szefa rządu wyraża trzy piąte zwolenników SLD. Poza partią, na czele której stoi, najbardziej pozytywny stosunek do Leszka Millera mają zwolennicy PSL - osoby nieakceptujące go na stanowisku premiera tylko nieznacznie przeważają nad wyrażającymi zadowolenie z tego faktu.

Wśród sympatyków pozostałych partii akceptację szefa rządu deklaruje od kilku (PO) do kilkunastu procent badanych. Także respondenci o niewykrystalizowanych preferencjach partyjnych oraz niezamierzający uczestniczyć w wyborach są w zdecydowanej większości niezadowoleni z obecnego premiera.

Tabela 8

Potencjalne elektoraty	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	60	26	14
PSL*	40	46	14
Samoobrona	14	75	11
PiS	15	81	4
PO	4	86	10
LPR*	13	84	3
Niezdecydowani	15	66	19
Niezamierzający głosować	11	68	21

* Dane dotyczące tych partii należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką liczebność ich elektoratów w zbadanej próbie

Warto też zwrócić uwagę na fakt, że wśród badanych deklarujących poglądy lewicowe tylko co trzeci wyraża zadowolenie, że premierem jest Leszek Miller, a ponad połowa nie akceptuje go na tym stanowisku.

★

★

★

Ostatni miesiąc nie przyniósł większych zmian w społecznej percepcji zarówno gabinetu rządowego, jak i jego szefa. Mimo niewielkiego spadku krytycyzmu obecny rząd jest nadal najgorzej oceniany w całym dziesięcioleciu, a Leszek Miller najmniej akceptowanym premierem.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do rządu

	(%)				
	Zwolennicy	Przeciwnicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	52	25	5	1000
Płeć					
Mężczyźni	17	58	22	3	479
Kobiety	19	47	27	7	521
Wiek					
18-24 lat	16	50	30	4	155
25-34	20	46	28	6	184
35-44	15	59	23	3	176
45-54	15	60	20	5	202
55-64	25	53	18	4	115
65 lat i więcej	19	46	27	8	169
Miejsce zamieszkania					
Wieś	15	49	29	7	364
Miasto do 20 tys.	22	55	17	6	123
20-100 tys.	24	45	26	5	202
101-500 tys.	19	57	22	2	192
501 tys. i więcej mieszk.	12	66	22	0	119
Wykształcenie					
Podstawowe	17	43	32	8	280
Zasadnicze zawodowe	11	52	31	6	257
Średnie	23	57	17	3	350
Wyższe	22	60	16	2	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	18	65	14	3	69
Prac. umysł. niż. szczebla	22	57	19	3	83
Pracownicy fiz.- umysł.	13	53	28	5	99
Robotnicy wykwalifikowani	10	61	22	8	72
Robotnicy niewykwalifik.	16	52	27	4	38
Rolnicy	18	56	20	6	53
Pracujący na własny rach.	24	56	20	0	37
Bierni zawodowo					
Renciści	23	43	27	7	107
Emeryci	21	50	24	6	184
Uczniowie i studenci	16	47	33	4	86
Bezrobotni	14	51	30	5	117
Gospodynie domowe i inni	23	49	25	3	54
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	16	61	19	3	170
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	20	53	23	4	65
sekt. pryw. poza rolnict.	17	54	24	5	171
prywatnym gosp. rolnym	19	56	20	6	55
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	18	47	31	4	107
300-399	23	51	24	1	81
400-599	19	53	22	6	146
600-800	23	50	24	4	181
Powyżej 800 zł	21	58	18	2	175
Ocena własnych war. mater.					
Złe	15	53	28	5	303
Średnie	17	53	25	5	448
Dobre	23	51	21	5	249
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	14	54	23	8	76
Raz w tygodniu	17	52	24	6	495
1-2 razy w miesiącu	23	49	24	4	144
Kilka razy w roku	16	55	26	2	191
W ogóle nie uczestniczy	20	50	26	4	93
Poglądy polityczne					
Lewica	39	39	19	3	182
Centrum	17	54	27	2	321
Prawica	11	75	13	1	232
Trudno powiedzieć	11	40	36	13	264

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?

(%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	73	13	999
Płeć				
Mężczyźni	14	79	7	479
Kobiety	14	68	18	520
Wiek				
18-24 lat	22	64	14	155
25-34	16	73	12	184
35-44	8	85	8	176
45-54	11	83	6	202
55-64	14	70	15	114
65 lat i więcej	13	62	25	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	70	16	364
Miasto do 20 tys.	15	72	13	123
20-100 tys.	14	72	14	202
101-500 tys.	13	77	10	192
501 tys. i więcej mieszk.	11	84	5	118
Wykształcenie				
Podstawowe	16	60	24	279
Zasadnicze zawodowe	11	81	8	257
Średnie	15	76	9	350
Wyższe	11	81	9	113
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	10	82	8	69
Prac. umysł. niż. szczebla	11	81	7	83
Pracownicy fiz.- umysł.	14	74	12	99
Robotnicy wykwalifikowani	12	85	3	72
Robotnicy niewykwalifik.	16	77	7	38
Rolnicy	17	75	8	53
Pracujący na własny rach.	14	80	7	37
Bierni zawodowo				
Renciści	12	63	25	107
Emeryci	14	68	18	183
Uczniowie i studenci	23	60	18	86
Bezrobotni	15	74	11	117
Gospodynie domowe i inni	6	87	7	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	10	82	8	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	14	84	2	65
sekt. pryw. poza rolnict.	16	75	9	171
prywatnym gosp. rolnym	16	76	8	55
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	16	70	14	107
300-399	20	68	12	81
400-599	14	79	7	146
600-800	14	72	14	180
Powyżej 800 zł	14	76	10	175
Ocena własnych war. mater.				
Źle	12	77	11	303
Średnie	11	74	15	447
Dobre	21	67	12	249
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	8	73	19	76
Raz w tygodniu	13	74	12	495
1-2 razy w miesiącu	13	73	14	143
Kilka razy w roku	16	74	9	191
W ogóle nie uczestniczy	16	69	15	93
Poglądy polityczne				
Lewica	27	64	9	182
Centrum	12	77	11	320
Prawica	10	85	5	232
Trudno powiedzieć	10	67	23	264

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	72	13	998
Płeć				
Mężczyźni	16	74	10	479
Kobiety	15	70	15	520
Wiek				
18-24 lat	21	69	10	154
25-34	14	74	12	184
35-44	12	82	6	175
45-54	12	80	7	202
55-64	21	63	16	115
65 lat i więcej	16	58	26	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	16	69	15	362
Miasto do 20 tys.	19	69	12	123
20-100 tys.	17	70	13	202
101-500 tys.	13	77	10	192
501 tys. i więcej mieszk.	11	81	8	119
Wykształcenie				
Podstawowe	17	61	22	279
Zasadnicze zawodowe	11	80	9	257
Średnie	17	74	9	350
Wyższe	18	75	7	113
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	19	76	5	69
Prac. umysł. niż. szczebla	10	81	10	83
Pracownicy fiz.- umysł.	13	81	6	99
Robotnicy wykwalifikowani	13	84	4	72
Robotnicy niewykwalifik.	13	77	9	38
Rolnicy	16	75	8	53
Pracujący na własny rach.	12	82	6	37
Bierni zawodowo				
Renciści	14	62	24	106
Emeryci	18	61	21	184
Uczniowie i studenci	27	63	11	85
Bezrobotni	14	73	12	117
Gospodynie domowe i inni	7	77	16	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	82	5	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	20	76	3	65
sekt. pryw. poza rolnict.	13	78	8	170
prywatnym gosp. rolnym	16	78	6	55
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	11	76	13	107
300-399	16	72	12	81
400-599	16	74	10	146
600-800	20	68	12	181
Powyżej 800 zł	20	71	10	175
Ocena własnych war. mater.				
Złe	13	77	11	303
Średnie	13	72	14	447
Dobre	23	66	12	248
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	11	69	21	76
Raz w tygodniu	15	73	12	493
1-2 razy w miesiącu	17	74	10	144
Kilka razy w roku	17	70	13	191
W ogóle nie uczestniczy	16	72	12	93
Poglądy polityczne				
Lewica	29	61	10	181
Centrum	15	77	9	321
Prawica	13	80	7	231
Trudno powiedzieć	9	67	24	264

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?

	(%)			Liczba osób
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
Ogółem	16	67	17	997
Płeć				
Mężczyźni	16	72	13	478
Kobiety	17	62	21	519
Wiek				
18-24 lat	23	62	15	155
25-34	14	68	18	181
35-44	13	72	16	176
45-54	14	75	11	202
55-64	18	67	16	115
65 lat i więcej	18	56	26	168
Miejsce zamieszkania				
Wieś	18	63	20	363
Miasto do 20 tys.	17	67	16	122
20-100 tys.	18	65	16	202
101-500 tys.	16	69	15	191
501 tys. i więcej mieszk.	10	77	14	119
Wykształcenie				
Podstawowe	21	57	22	279
Zasadnicze zawodowe	12	72	16	254
Średnie	18	70	12	350
Wyższe	10	68	22	113
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	9	71	19	69
Prac. umysł. niż. szczebla	14	70	16	83
Pracownicy fiz.- umysł.	15	69	16	98
Robotnicy wykwalifikowani	12	76	13	70
Robotnicy niewykwalifik.	16	64	20	38
Rolnicy	13	70	17	53
Pracujący na własny rach.	17	76	7	37
Bierni zawodowo				
Renciści	21	56	23	107
Emeryci	19	62	19	183
Uczniowie i studenci	24	60	16	86
Bezrobotni	17	68	15	117
Gospodynie domowe i inni	5	78	17	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	69	19	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	16	72	12	64
sekt. pryw. poza rolnict.	15	72	12	170
prywatnym gosp. rolnym	11	70	19	55
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	11	63	26	107
300-399	21	62	17	81
400-599	17	74	9	146
600-800	17	64	19	180
Powyżej 800 zł	19	68	13	175
Ocena własnych war. mater.				
Złe	12	70	18	303
Średnie	15	68	16	445
Dobre	23	61	17	249
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	13	63	24	75
Raz w tygodniu	16	68	16	494
1-2 razy w miesiącu	15	64	21	144
Kilka razy w roku	18	69	13	190
W ogóle nie uczestniczy	20	64	17	93
Poglądy polityczne				
Lewica	33	56	11	182
Centrum	13	68	18	321
Prawica	10	82	8	232
Trudno powiedzieć	14	60	26	261